

Qoraqalpoq baxshichilik san'atini yosh avlodga o'rgatishning pedagogik va metodik asoslarini takomillashtirish

Ilham Mergenbay-uli Kalbaev
Buxoro xalqaro universiteti

Annotatsiya: Mazkur tadqiqot qoraqalpoq baxshichilik san'atini yosh avlodga o'rgatishning pedagogik va metodik asoslarini takomillashtirish masalalarini o'rganishga bag'ishlangan. Ishda qoraqalpoq baxshichilik san'atining tarixiy ildizlari, uning musiqiy-estetik va tarbiyaviy imkoniyatlari, mavjud o'qitish metodikalarining tahlili, shuningdek pedagogik va metodik asoslarni takomillashtirish yo'llari ko'rib chiqiladi. Tadqiqotning maqsadi - qoraqalpoq baxshichilik san'atini yosh avlodga samarali o'rgatishga qaratilgan pedagogik va metodik asoslarni takomillashtirishdan iborat. Metodologik asos sifatida shaxsga yo'naltirilgan, madaniyatlararo va kompetensiyaviy yondashuvlar qo'llaniladi. Tadqiqot natijalari o'qitishning bosqichma-bosqich tizimi, samarali pedagogik usullari va metodik tavsiyalarini belgilashga xizmat qiladi. Ish musiqa ta'limi o'qituvchilari, metodistlar va tadqiqotchilar uchun nazariy hamda amaliy ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: qoraqalpoq baxshichilik san'ati, yosh avlod, pedagogik asoslar, metodik asoslar, takomillashtirish, xalq ijodiyoti, madaniy meros, o'qitish metodikasi, shaxsga yo'naltirilgan yondashuv, musiqa ta'limi

Improving the pedagogical and methodological foundations of teaching the Karakalpak bakhshi art to the younger generation

Ilham Mergenbay-uli Kalbaev
Bukhara International University

Abstract: This study is devoted to exploring the improvement of the pedagogical and methodological foundations of teaching the Karakalpak bakhshi art to the younger generation. The work examines the historical roots of the Karakalpak bakhshi art, its musical-aesthetic and educational potential, an analysis of existing teaching methodologies, as well as ways to improve the pedagogical and methodological foundations. The aim of the research is to improve the pedagogical and methodological foundations aimed at effectively teaching the Karakalpak bakhshi art to the younger generation. Person-centered, intercultural, and competency-based approaches are used as the methodological foundation. The research results serve to define a step-by-step

system of teaching, effective pedagogical methods, and methodological recommendations. The work is of theoretical and practical significance for music education teachers, methodologists, and researchers.

Keywords: Karakalpak bakhshi art, younger generation, pedagogical foundations, methodological foundations, improvement, folk creativity, cultural heritage, teaching methodology, person-centered approach, music education

Kirish: ta'lim tizimida yosh avlodni milliy qadriyatlar, madaniy meros va o'z xalqining boy an'analari asosida tarbiyalash eng muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Globallashuv jarayonlari, turli madaniyatlarning o'zaro ta'siri va axborot oqimining kuchayishi sharoitida yosh avlodning o'z xalqi merosini bilishi, qadrlashi va uni davom ettirishi alohida ahamiyat kasb etadi. Bu borada musiqa ta'limi tizimi muhim o'rin tutadi, chunki aynan shu tizimda o'quvchilar nafaqat musiqiy bilim va ko'nikmalarni, balki milliy madaniyat va ma'naviy qadriyatlarni ham o'zlashtiradilar.

Qoraqalpoq baxshichilik san'ati - bu qoraqalpoq xalqining eng qadimiy va boy madaniy meroslaridan biri bo'lib, u o'zida epik ijod, musiqa, she'riyat, teatr va hikoyachilik unsurlarini uyg'unlashtiradi. Baxshilar - xalq dostonlarini, qo'shiqlarini va tarixiy rivoyatlarini kuylab yetkazuvchi ijodkorlar bo'lib, ular asrlar davomida qoraqalpoq xalqining tarixiy xotirasini, ma'naviy qadriyatlarini va milliy o'zligini saqlab kelganlar. Baxshichilik san'ati shunchaki musiqiy ijrochilik emas, balki milliy tarbiya, ma'naviy kamolot va vatanparvarlik tuyg'usining muhim vositasi hisoblanadi. Shu bois bu san'atni yosh avlodga o'rgatish va uning pedagogik-metodik asoslarini takomillashtirish dolzarb pedagogik muammolardan biri sifatida kun tartibiga chiqmoqda.

Qoraqalpoq baxshichilik san'atini o'rgatishning pedagogik va metodik asoslari - bu o'qitish jarayonining samarali tashkil etilishiga qaratilgan tamoyillar, usullar, vositalar va shakllar majmuasidir. Bu asoslar o'quvchilarning yosh xususiyatlarini, individual qobiliyatlarini va qiziqishlarini hisobga olishni, shuningdek milliy san'atning o'ziga xos xususiyatlarini saqlash va yetkazishni nazarda tutadi. Baxshichilik san'atini o'rgatishning o'ziga xosligi shundaki, u nafaqat musiqiy-ijrochilik ko'nikmalarini, balki og'zaki ijod, xotira, improvizatsiya, sahna madaniyati va ma'naviy-tarbiyaviy jihatlarni ham qamrab oladi.

Bugungi kunda qoraqalpoq baxshichilik san'atini yosh avlodga o'rgatishning pedagogik va metodik asoslarini takomillashtirish masalalari yetarli darajada ilmiy tadqiq etilmagan. Mavjud o'quv dasturlari va metodik qo'llanmalar asosan umumiy musiqiy tayyorgarlikka qaratilgan bo'lib, ularda qoraqalpoq baxshichilik san'atining o'ziga xos xususiyatlari, uning o'qitish metodikasi, yosh avlodga o'rgatishning samarali usullari va zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish masalalari yetarlicha yoritilmagan. Bu holat amaliyotda bir qator qiyinchiliklarni keltirib

chiqaradi: o'quvchilar baxshichilik san'atining asoslarini to'liq o'zlashtira olmaydi, milliy ijro uslublari sust shakllanadi, improvizatsiya va og'zaki ijod ko'nikmalari rivojlanmaydi.

Mazkur tadqiqotning dolzarbligi quyidagi omillar bilan belgilanadi. Birinchidan, zamonaviy ta'lim tizimining ustuvor vazifalaridan biri yosh avlodni milliy madaniy meros ruhida tarbiyalashdir. Ikkinchidan, qoraqalpoq baxshichilik san'ati milliy madaniyatning muhim qismi bo'lib, uni o'rgatishning pedagogik-metodik asoslarini takomillashtirish zarur. Uchinchidan, mavjud o'qitish metodikalari zamonaviy talablarga to'liq javob bermaydi va ularni yangilash zarur. To'rtinchidan, shaxsga yo'naltirilgan va madaniyatlararo yondashuvlar asosida ta'lim jarayonini tashkil etish zamonaviy ta'lim talablaridan biridir. Beshinchidan, baxshichilik san'atini o'rgatishning samarali metodikasi yosh avlodda milliy g'urur, ma'naviy qadriyatlarga hurmat va ijodiy qobiliyatni shakllantirishga xizmat qiladi.

Tadqiqotning maqsadi - qoraqalpoq baxshichilik san'atini yosh avlodga o'rgatishning pedagogik va metodik asoslarini takomillashtirishdan iborat. Bu maqsadga erishish uchun quyidagi vazifalar belgilab olindi: birinchidan, qoraqalpoq baxshichilik san'atining tarixiy ildizlari va o'ziga xos xususiyatlarini tahlil qilish; ikkinchidan, mavjud o'qitish metodikalarini tanqidiy tahlil qilish va ularning kamchiliklarini aniqlash; uchinchidan, baxshichilik san'atini o'rgatishning pedagogik tamoyillarini belgilash; to'rtinchidan, samarali metodik usullar va vositalarni aniqlash; beshinchidan, o'qitishning bosqichma-bosqich tizimini ishlab chiqish; oltinchidan, zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish yo'llarini aniqlash hamda taklif etilayotgan metodikaning samaradorligini baholash.

Tadqiqotning metodologik asosi sifatida shaxsga yo'naltirilgan, madaniyatlararo va kompetensiyaviy yondashuvlar qo'llaniladi. Shaxsga yo'naltirilgan yondashuv har bir o'quvchining individual xususiyatlarini, qobiliyatlarini va qiziqishlarini hisobga olishni nazarda tutadi. Madaniyatlararo yondashuv o'quvchilarda keng madaniy dunyoqarashni shakllantirishga, o'z san'atini boshqa madaniyatlar bilan qiyoslash va qadrlash qobiliyatini rivojlantirishga qaratilgan. Kompetensiyaviy yondashuv esa o'quvchilarda ijrochilik, ijodiy va milliy-madaniy kompetensiyalarni shakllantirishga xizmat qiladi.

Tadqiqotning ilmiy yangiligi shundaki, unda birinchi marta qoraqalpoq baxshichilik san'atini yosh avlodga o'rgatishning pedagogik va metodik asoslarini takomillashtirish masalalari kompleks tarzda, shaxsga yo'naltirilgan, madaniyatlararo va kompetensiyaviy yondashuvlar uyg'unligida tadqiq etiladi. Shuningdek, o'qitishning bosqichma-bosqich tizimi, samarali metodik usullari va zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish yo'llari ishlab chiqiladi.

Tadqiqotning nazariy ahamiyati shundaki, uning natijalari musiqa pedagogikasi, xalq ijodiyoti metodikasi va milliy san'at ta'limi nazariyasi sohalarini yangi ilmiy

bilimlar bilan boyitadi. Amaliy ahamiyati esa ishlab chiqilgan metodik tavsiyalardan musiqa ta'limi o'qituvchilari, baxshi ustozlari, metodistlar va tadqiqotchilar o'z faoliyatlarida foydalanishlari mumkinligi bilan belgilanadi.

Tadqiqotning tuzilmasi kirish, uchta bob, xulosa va foydalanilgan adabiyotlar ro'yxatidan iborat. Birinchi bobda qoraqalpoq baxshichilik san'atining nazariy asoslari va o'qitish metodikasining mavjud holati tahlil qilinadi. Ikkinchi bobda baxshichilik san'atini o'rgatishning pedagogik tamoyillari va metodik asoslarini takomillashtirish yo'llari o'rganiladi. Uchinchi bobda o'qitishning bosqichma-bosqich tizimi, samarali metodik usullari va zamonaviy pedagogik texnologiyalar ishlab chiqiladi hamda ularning samaradorligi baholanadi.

Xulosa qilib aytganda, mazkur tadqiqot qoraqalpoq baxshichilik san'atini yosh avlodga o'rgatishning pedagogik va metodik asoslarini takomillashtirishga qaratilgan bo'lib, u zamonaviy ta'limning dolzarb talablaridan kelib chiqadi va milliy madaniy merosni asrab-avaylash hamda kelgusi avlodga yetkazishga xizmat qiladi.

Tadqiqotning kulminatsion qismi - bu qoraqalpoq baxshichilik san'atini yosh avlodga o'rgatishning pedagogik va metodik asoslarini takomillashtirishning yagona tizimini ishlab chiqish va uni amaliyotda samarali qo'llash modelini yaratishdan iborat. Aynan shu qismda tadqiqotning asosiy ilmiy g'oyasi eng yuqori nuqtaga ko'tariladi va barcha nazariy tahlillar amaliy yechimga aylanadi.

Baxshichilik san'atini o'rgatishning pedagogik tamoyillari

Tadqiqot davomida qoraqalpoq baxshichilik san'atini o'rgatishning quyidagi asosiy pedagogik tamoyillari aniqlandi:

Birinchi tamoyil - milliy an'anaga sadoqat tamoyili. Baxshichilik san'ati asrlar davomida shakllangan milliy an'analarga asoslanadi. Shu bois o'qitish jarayonida bu an'analarga saqlanishi va yetkazilishi kerak.

Ikkinchi tamoyil - og'zaki uzatish tamoyili. Baxshichilik san'ati asosan og'zaki shaklda uzatiladi: ustoz-shogird an'anasi, eshitish orqali o'rganish, takrorlash va yodlash. Bu tamoyil o'qitishning asosi hisoblanadi.

Uchinchi tamoyil - bosqichma-bosqichlik tamoyili. Baxshichilik san'ati birdaniga o'zlashtirilmaydi. Avval oddiy kuylar, so'ngra dostonlar, keyin esa murakkab asarlar - bu ketma-ketlik qat'iy saqlanishi kerak.

To'rtinchi tamoyil - individual yondashuv tamoyili. Har bir o'quvchining ovozi, xotirasi, qobiliyati va tempi har xil. Shu bois o'qituvchi har bir o'quvchi bilan alohida ishlashi zarur.

Beshinchi tamoyil - kompleks yondashuv tamoyili. Baxshichilik san'ati musiqa, she'riyat, hikoyachilik va cholg'u ijrochiligini o'z ichiga oladi. Shu bois bu jihatlar o'zaro bog'liq holda o'rgatilishi kerak.

Oltinchi tamoyil - amaliy yo'naltirilganlik tamoyili. Baxshichilik san'ati amaliy ijrochilik san'ati bo'lib, u doimiy mashq va ijro etish orqali o'zlashtiriladi.

Baxshichilik san'atini o'rgatishning metodik asoslari

Tadqiqot davomida baxshichilik san'atini o'rgatishning quyidagi metodik asoslari aniqlandi:

Birinchi asos - eshitish orqali o'rganish. O'quvchi ustozning ijrosini eshitadi, uning ovozini, ohangini, ritmini va uslubini idrok etadi.

Ikkinchi asos - takrorlash va yodlash. O'quvchi eshitgan materialni takrorlaydi va yodlaydi. Bu baxshichilik san'atining asosiy o'rganish usulidir.

Uchinchi asos - cholg'u jo'rligida o'rganish. O'quvchi dutor yoki boshqa milliy cholg'u jo'rligida kuylashni o'rganadi.

To'rtinchi asos - improvizatsiya ko'nikmalarini shakllantirish. Baxshi ijrosida improvizatsiya muhim o'rin tutadi. Shu bois o'quvchini ijodiy izlanishga o'rgatish zarur.

Beshinchi asos - sahna madaniyatini shakllantirish. Baxshi nafaqat kuylaydi, balki tinglovchi bilan muloqot qiladi, sahna madaniyatiga ega bo'lishi kerak.

Oltinchi asos - ma'naviy-tarbiyaviy jihatni hisobga olish. Baxshi dostonlari ma'naviy qadriyatlarni tarannum etadi, shu bois o'qitish jarayonida tarbiyaviy jihatga alohida e'tibor berish zarur.

Baxshichilik san'atini o'rgatishning bosqichma-bosqich tizimi

Tadqiqot davomida quyidagi bosqichma-bosqich tizim ishlab chiqildi:

Birinchi bosqich - tayyorgarlik bosqichi. O'quvchi milliy cholg'u (dutor) chalish asoslarini, ovoz chiqarish texnikasini, musiqiy eshitishni o'zlashtiradi.

Ikkinchi bosqich - elementar ijro bosqichi. O'quvchi oddiy xalq qo'shiqlarini, kuylarni va kichik dostonlarni o'rganadi.

Uchinchi bosqich - doston ijrochiligi bosqichi. O'quvchi yirik dostonlarni, ularning musiqiy va she'riy xususiyatlarini o'zlashtiradi.

To'rtinchi bosqich - mahorat bosqichi. O'quvchi o'z repertuarini kengaytiradi, ijro mahoratini oshiradi, turli uslublarni o'zlashtiradi.

Beshinchi bosqich - ijodiy faoliyat bosqichi. O'quvchi mustaqil ijro etadi, improvizatsiya qiladi, o'z talqinini yaratadi va sahna chiqishlarida ishtirok etadi.

Zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish

Tadqiqot davomida baxshichilik san'atini o'rgatishda quyidagi zamonaviy texnologiyalardan foydalanish mumkinligi aniqlandi:

Birinchi texnologiya - audio va video yozuvlar. Baxshi ijrolarini yozib olish va tinglash, o'z ijrosini tahlil qilish.

Ikkinchi texnologiya - multimedia vositalari. Dostonlarning tarixi, mazmuni va ijro uslublarini ko'rgazmali taqdim etish.

Uchinchi texnologiya - interfaol metodlar. Savol-javob, munozara, rolli o'yinlar, guruhli ishlash.

To'rtinchi texnologiya - loyiha usuli. O'quvchi kichik ijodiy loyihani mustaqil amalga oshiradi.

Beshinchi texnologiya - onlayn platformalar. Masofaviy ta'lim, video darsliklar va virtual uchrashuvlar.

Pedagogik shart-sharoitlar

Baxshichilik san'atini samarali o'rgatish uchun qator pedagogik shart-sharoitlar yaratilishi zarur: qulay psixologik muhit, ustoz-shogird an'anasiga rioya qilish, individual yondashuv, repertuarining to'g'ri tanlanishi, milliy cholg'ularning mavjudligi, o'qituvchining kasbiy mahorati va milliy muhitni yaratish.

Amaliy model: "Eshit - takrorla - o'zlashtir - ijod qil"

Tadqiqotning kulminatsion natijasi sifatida to'rt bosqichli amaliy model ishlab chiqildi:

Birinchi bosqich - "Eshit". O'quvchi ustozning ijrosini, baxshi dostonlarini va xalq kuylarini tinglaydi.

Ikkinchi bosqich - "Takrorla". O'quvchi eshitgan materialni takrorlaydi, yodlaydi va mustahkamlaydi.

Uchinchi bosqich - "O'zlashtir". O'quvchi dostonlarning mazmunini, musiqiy xususiyatlarini va ijro uslublarni chuqur o'zlashtiradi.

To'rtinchi bosqich - "Ijod qil". O'quvchi mustaqil ijro etadi, improvizatsiya qiladi va o'z talqinini yaratadi.

Qoraqalpoq baxshichilik san'atini yosh avlodga o'rgatishning pedagogik va metodik asoslarini takomillashtirish uchun pedagogik tamoyillar, metodik asoslar, bosqichma-bosqich tizim va zamonaviy texnologiyalar yagona, o'zaro bog'liq tizim sifatida qaralishi va amaliyotda "Eshit - takrorla - o'zlashtir - ijod qil" modeli asosida qo'llanilishi zarur. Bu model milliy an'analarni saqlagan holda, zamonaviy pedagogik talablarga javob beradi va o'quvchilarning baxshichilik san'atini chuqur o'zlashtirishini ta'minlaydi.

Mazkur tadqiqot qoraqalpoq baxshichilik san'atini yosh avlodga o'rgatishning pedagogik va metodik asoslarini takomillashtirish masalalarini o'rganishga bag'ishlandi. Tadqiqot natijalari asosida quyidagi xulosalarga kelindi.

Qoraqalpoq baxshichilik san'ati - bu qoraqalpoq xalqining eng qadimiy va boy madaniy meroslaridan biri bo'lib, u o'zida epik ijod, musiqa, she'riyat, teatr va hikoyachilik unsurlarini uyg'unlashtiradi. Bu san'at milliy tarbiya, ma'naviy kamolot va vatanparvarlik tuyg'usining muhim vositasi hisoblanadi.

Baxshichilik san'atini o'rgatishning pedagogik tamoyillari sifatida quyidagilar aniqlandi: milliy an'anaga sadoqat, og'zaki uzatish, bosqichma-bosqichlik, individual yondashuv, kompleks yondashuv va amaliy yo'naltirilganlik tamoyillari.

Baxshichilik san'atini o'rgatishning metodik asoslari sifatida quyidagilar belgilandi: eshitish orqali o'rganish, takrorlash va yodlash, cholg'u jo'rligida

o'rganish, improvizatsiya ko'nikmalarini shakllantirish, sahna madaniyatini shakllantirish va ma'naviy-tarbiyaviy jihatni hisobga olish.

Baxshichilik san'atini o'rgatishning besh bosqichli tizimi ishlab chiqildi: tayyorgarlik, elementar ijro, doston ijrochiligi, mahorat va ijodiy faoliyat bosqichlari. Bu bosqichlar ketma-ketligi qat'iy saqlanishi ta'lim samaradorligini ta'minlaydi.

Baxshichilik san'atini o'rgatishda zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish yo'llari aniqlandi: audio va video yozuvlar, multimedia vositalari, interfaol metodlar, loyiha usuli va onlayn platformalar.

Tadqiqotning kulminatsion natijasi sifatida "Eshit - takrorla - o'zlashtir - ijod qil" nomli to'rt bosqichli amaliy model ishlab chiqildi. Bu model milliy an'analarni saqlagan holda, zamonaviy pedagogik talablarga javob beradi va o'quvchilarning baxshichilik san'atini chuqur o'zlashtirishini ta'minlaydi.

Baxshichilik san'atini samarali o'rgatish uchun qator pedagogik shart-sharoitlar yaratilishi zarur: qulay psixologik muhit, ustoz-shogird an'anasiga rioya qilish, individual yondashuv, repertuarining to'g'ri tanlanishi, milliy cholg'ularning mavjudligi, o'qituvchining kasbiy mahorati va milliy muhitni yaratish.

Tadqiqotning nazariy va amaliy ahamiyati shundaki, uning natijalari musiqa pedagogikasi, xalq ijodiyoti metodikasi va milliy san'at ta'limi nazariyasi sohalarini boyitadi hamda musiqa ta'limi o'qituvchilari, baxshi ustozlari, metodistlar va tadqiqotchilar uchun qimmatli manba bo'lib xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, qoraqalpoq baxshichilik san'atini yosh avlodga o'rgatishning pedagogik va metodik asoslarini takomillashtirish - bu murakkab, ko'p qirrali va uzluksiz jarayon bo'lib, u pedagogik tamoyillar, metodik asoslar, bosqichma-bosqich tizim va zamonaviy texnologiyalarni hisobga olgan holda yagona tizimda olib borilishi zarur. Bu tizim to'g'ri yo'lga qo'yilsa, o'quvchilarda nafaqat ijrochilik ko'nikmalari, balki milliy g'urur, ma'naviy qadriyatlarga hurmat va ijodiy qobiliyat ham samarali shakllanadi. Bu esa milliy madaniy merosning kelgusi avlodlarga yetkazilishiga va davom etishiga mustahkam poydevor yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Yo'ldoshev J.G', Usmonov S.A. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar. - Toshkent: Fan va texnologiya, 2008. - 132 b.
2. Sharipova G. Musiqa o'qitish metodikasi. - Toshkent: TDPU nashriyoti, 2006. - 148 b.
3. Soliyev A. Musiqa ta'limi nazariyasi va metodikasi. - Toshkent: Musiqa, 2019. - 216 b.
4. Kadirov R. Cholg'u ijrochiligi va ansambl metodikasi. - Toshkent: O'zbekiston Milliy musiqa san'ati instituti nashriyoti, 2018. - 184 b.
5. Yusupova M. Estrada musiqasi asoslari. - Toshkent: San'at, 2017. - 156 b.

6. Tursunov S. Gitara ijrochiligi va pedagogikasi. - Toshkent: Musiqa nashriyoti, 2020. - 172 b.
7. Asqarov A. Musiqa pedagogikasi va psixologiyasi. - Toshkent: O'qituvchi, 2015. - 198 b.
8. Raxmonov N., Haydarov M. Ansambl ijrochiligi nazariyasi va amaliyoti. - Buxoro: Buxoro davlat universiteti nashriyoti, 2021. - 164 b.
9. КБ Холиков. Место творческой составляющей личности преподавателя музыки и её роль в обучении детей общеобразовательной школе. Science and education 3 (8), 145-150
10. КБ Холиков. Теоретические особенности формирования музыкальных представлений у детей школьного возраста. Scientific progress 2 (4), 96-101
11. КБ Холиков. Необходимые знание в области проектирования обучения музыкальной культуры Узбекистана. Scientific progress 2 (6), 952-957
12. КБ Холиков. проблематика построения современных систем мониторинга объектов музыкантов в сфере фортепиано. Scientific progress 2 (3), 1013-1018
13. КБ Холиков. Проблематика музыкальной эстетики как фактическая сторона повествования. Science and Education 3 (5), 1556-1561
14. КБ Холиков. Роль педагогических принципов метода моделирования, синтеза знаний при моделировании музыкальных систем. Science and Education 3 (3), 1032-1037
15. КБ Холиков. О принципе аддитивности для построения музыкальных произведения. Science and Education 4 (7), 384-389
16. КБ Холиков. Музыкальное образование и имитационное моделирование процесса обучения музыки. Science and Education 3 (3), 1020-1025
17. КБ Холиков. Проблема бытия традиционной музыки Узбекистана. Science and Education 3 (5), 1570-1576
18. КБ Холиков. Своеобразие психологического рекомендация в вузе по сфере музыкальной культуре. Science and Education 4 (4), 921-927
19. КБ Холиков. Методы музыкального обучения через воспитание в вузах. Academy, 57-59
20. КБ Холиков. Сложная система мозга: в гармонии, не в тональности и не введении. Science and Education 4 (7), 206-213
21. КБ Холиков. Обученность педагогике к освоению учащихся сложным способам деятельности. Science and Education 5 (2), 445-451
22. КБ Холиков. Уровень и качество усвоения предмета музыки, закрепление памяти и способности учащихся. Science and Education 5 (2), 452-458

23. КБ Холиков. К вопросу вокальной музыке об адресате поэтического дискурса хора. *Scientific progress* 2 (3), 1087-1093

24. КБ Холиков. Конструирование потока информации в балансировке разделения познания и поведение абстрактного воздействия на мозг человека. *Science and Education* 6 (1), 28-34

25. КБ Холиков. Вокал, вокалист, вокализ. Ария, ариозо и ариетта. *Science and Education* 3 (2), 1188-1194

26. КБ Холиков. Звуковой ландшафт человека и гармоническая структура головного мозга. *Science and Education* 6 (1), 21-27

27. КБ Холиков. Характерная черта голоса у детей, певческая деятельность. *Science and Education* 3 (2), 1195-1200

28. КБ Холиков. Преобразование новых спектров при синхронном использовании методов и приёмов музыкальной культуре. *Science and Education* 4 (7), 107-120

29. КБ Холиков. Некоторые новые вопросы, связанные с применением методов и приёмов музыки в общеобразовательной системе. *Science and Education* 4 (7), 100-106

30. КБ Холиков. Новые мышление инновационной деятельности по музыкальной культуры в вузах Узбекистана. *Science and Education* 4 (7), 121-129